

4. Руденко Ю., Губко О. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність. Київ : МАУП, 2007. 384 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-667-6-11>

**TRADITIONAL ELEMENTS OF UKRAINIAN CULTURE
IN THE MUSICAL LANGUAGE OF “VINCHANNIA”
BY YAKIV YATSYNEVYCH**

**ТРАДИЦІЙНІ ЕЛЕМЕНТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
В МУЗИЧНІЙ МОВІ «ВІНЧАННЯ» ЯКОВА ЯЦИНЕВИЧА**

Chamakhud D. V.

*Doctor of Philosophy (PhD)
in Musicology,*

*Senior Lecturer at the Department
of Music Art, Cycle Commission
of Methods of Music Education
and Vocal-Choral Training
Municipal Higher Education Institution
“Lutsk Pedagogical Institute”
of the Volyn Regional Council
Lutsk, Ukraine*

Чамахуд Д. В.

*доктор філософії у галузі
музикознавства,
старший викладач кафедри
музичного мистецтва, циклової
комісії методики музичної освіти
та вокально-хорової підготовки
Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний інститут»
Волинської обласної ради
м. Луцьк, Україна*

Українські композитори першої половини ХХ століття, які писали духовні твори, нерідко зверталися до музичного оформлення таїнства Вінчання. Вони називали такий твір «Шлюб», або «Вінчання». Серед відомих нині композицій – «Вінчання» К. Стеценка (дві редакції – 1905, 1911), «Вінчання» Й. Кишакевича (1920-ті рр.), «Вінчання» О. Кошиця (1935), «Шлюб» П. Козицького (1920-ті рр.). Дослідниця О. Засадна, посилаючись на згадку в листі В. Завітневича до о. П. Маєвського, зазначає про створення «Шлюбу» в П. Гончарова (до 1920) та Я. Степового (до 1920) [11, с. 137]. Проте їх ноти не віднайдені.

У роки діяльності Української автокефальної православної церкви музику до таїнства Шлюбу написав композитор Яків Михайлович Яциневич¹, хоч точна дата створення «Вінчання» не відома. Перша згадка про цей твір віднайдена в архівних документах Центрального

¹ Яків Михайлович Яциневич (1869–1945) – український композитор, диригент, фольклорист, педагог, громадський діяч, священик, автор понад 300 музичних творів різних жанрів.

державного архіву вищих органів влади, зокрема в каталозі книжок і нот Вищої православної церковної ради, значиться 1927 р. [2, арк. 1]. Тому припускаємо, що композиція побачила світ незадовго до цієї дати, коли Я. Яциневич, крім невеликих творів на канонічні церковні тексти, створює цілісні богослужбові цикли («Літургія», «Всеношна»).

Рукопис «Вінчання» Я. Яциневича, віднайдений в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського, містить такі композиції: «Велика екстєнія», «Блаженні всі», «Ісає, радій», «Прокимен», «На довгі літа» [3, арк. 1–3]. Окрім того, композитор написав два прокимна, різні за музичним матеріалом і масштабами варіанти, – короткий і довгий, а також окремо виписав партію тенора для короткого прокимна. Оскільки під час таїнства виконується лише один із запропонованих варіантів, можна стверджувати, що частин усього п'ять, одна з яких має два різновиди.

Аналіз піснеспівів «Вінчання» Я. Яциневича спонукає до певних висновків. У композиціях циклу автор спирався на музичні особливості **різних стилєвих джерел**. У творах циклу є ознаки та музичні прийомі, характерні для:

- кантів («Ісає, радій»);
- народнопісенної стилістики («Велика екстєнія», короткий «Прокимен», «На довгі літа»);
- церковної лексики («Блаженні всі», «Ісає, радій»);
- звуконаслідування обиходних наспівів (короткий «Прокимен» інтонаційно близький до передпочаткового псалма «Благослови, душе моя, Господа» грецького наспіву (прикладі 1, 2));
- апеляції до концертного жанру («Блаженні всі», довгий «Прокимен»).

Приклад 1

Грецький розспів. «Благослови, душе моя, Господа»

Бла-гос-ло-ви, ду-ше мо-я Гос- по-да.

Бла-гос-ло- вен е- си, Гос- по-ди.

Приклад 2

Я. Яциневич. Вінчання. «Прокимен» короткий (тт. 1–5)

Maestoso

Традиційні музичні прийоми органічно поєдналися з оригінальним трактуванням побудови «Вінчання». Композитор вперше в історії української музики залучив канонічні тексти не лише таїнства Шлюбу, а й Обручення, поєднавши дві частини церковної відправи.

Серед **авторських** особливостей музичної мови та композиції «Вінчання» слід відзначити такі:

– прийоми, характерні для інструментальної музики: використання фути, стрети («Блаженні всі» (приклад 3));

Приклад 3

Я. Яциневич. Вінчання. «Блаженні всі» (тт. 61–65)

– інтонаційні зв'язки як важливі чинники цілісності циклу: у вигляді споріднених мелодичних зворотів, зокрема хвилеподібність розвитку мелодії, широкі розспіви («Велика ектенія»), цитування окремих побудов між творами «Вінчання», та із творів інших циклів (використання у «Блаженні всі» цитати з піснеспіву «У Царстві Твоєму» із Літургії Я. Яциневича; введення в мелодії «Блаженні всі» підвищення четвертого та шостого ступенів, як у «Святий Боже» з «Літургії»);

– наявність різних варіантів виконання одних і тих самих вербальних текстів: як досвідчений диригент, Я. Яциневич врахував виконавські можливості співаків і запропонував різні варіанти окремих

частин циклу – віртуозні і спрощені, про що раніше не було відомо («Велика ектенія», «Прокимен», «Святі мученики» з «Ісає, радій»).

Таким чином, музичне оформлення піснеспівів «Вінчання» Я. Яциневича насичене звучанням традиційних елементів української культури та підсилене авторськими особливостями. Завдяки вдалому синтезу канонічні тексти урочистого богослужіння циклу в музичному трактуванні композитора набули професійного втілення і можуть звучати не лише у храмі, а й у концертному виконанні.

Література:

1. Засадна О. В. Українська церковно-музична творчість 20-х рр. ХХ століття: жанрові пріоритети та стилістичні особливості (на прикладі доробку композиторів Київської хорової школи) : дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2014. 216 с.
2. Каталог книжок і нот Всеукраїнської православної церковної ради (1927 р.). *ЦДАВО України*. Ф. 3984. Оп. 4. Спр. 213. 2 арк.
3. Ноти «Вінчання» (за народними мелодіями) Я. Яциневича (б/д). *ІМФЕ*. Ф. 19. Оп. 1. Спр. 15. 3 арк.